

Stockholm 2017-05-10

*Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm*

**Remissvar: SAKNAD! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera, SOU
2016:94**

Sveriges Psykologförbund har beretts möjlighet att lämna yttrande över rubricerat betänkande och vill lämna följande synpunkter.

Förbundet instämmer i stort med utredarens bedömningar och kan inte nog poängtera hur viktigt det är att elevers skolfrånvaro uppmärksammas. Det finns här ett tydligt behov av att elevhälsans samtliga professioner inklusive både psykologer och kuratorer får större möjligheter att fullgöra sina uppdrag.

Vi vill i vårt remissvar särskilt fokusera på nedanstående delar av utredningens betänkande.

Om att ge lärarna en god tillgång till elevhälsans kunskap

Utredningens bedömning:

Rektorn bör tillsammans med elevhälsan utveckla arbetssätt och en organisation som underlättar lärares möjlighet att få råd och stöd från elevhälsan kring bemötande av elever, vilket kan bidra till att förebygga frånvaro och främja närvaro. (betänkandet sid 28):

Förbundet instämmer i detta. Det är vår ståndpunkt att lärare idag får för lite råd och stöd från psykologer i elevhälsan kring bemötande av elever. Vi vill särskilt påminna om Skolinspektionens nationella kvalitetsgranskning av elevhälsan, *Elevhälsa – Elevers behov och skolans insatser*, (Rapport 2015:05) där det konstateras att ”psykolog saknas också ofta helt i arbetet med förebyggande och hälsofrämjande insatser” (s. 7). Råd och stöd från psykolog till lärare kring bemötande av elever är enligt vår mening en central del av elevhälsans förebyggande arbete.

Det finns för få psykologer i det svenska skolsystemet, vilket sannolikt är en viktig förklaring till att lärare får otillräcklig tillgång till råd och stöd. Förbundet anser att det bör finnas en psykolog per 500 elevers skolmiljö för att psykologen ska kunna vara tillgänglig för de behov som finns, både hos rektor, lärare och elever.

Ett nödvändigt komplement till att rektorn utvecklar arbetssätt och organisation för att underlätta samarbetet mellan pedagog och psykologer i elevhälsan är att Skollagens

(SFS 2010:800) skrivning om ”tillgång till...” (kap 2 § 25) tydliggörs och konkretiseras; staten behöver ställa tydligare krav på skolhuvudmännen i detta avseende för att skapa bättre förutsättningar för att lärare får det stöd de behöver. Detta ligger också i linje med Skolkommissionens slutbetänkande.

Om att förtydliga elevhälsans främjande och förebyggande arbete

Utredningens bedömning:

Regeringen bör tillsätta en särskild utredare som ska föreslå hur elevhälsans främjande, förebyggande samt åtgärdande arbete kan konkretiseras. Elevhälsans uppgifter bör konkretiseras närmare i lagstiftning. (betänkandet sid. 29f)

Förbundet delar utredningens bedömning i den här delen. En utredning som konkretiserar elevhälsans främjande, förebyggande och åtgärdande arbete kommer att vara ett stort stöd för elevhälsan att bättre klara av att leva upp till Skollagens formulering ”Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.” (Skoll2 kap 25§) vilket Skolinspektionen (ibid) visat har brister i nuläget, särskilt vad gäller psykologernas insatser som ofta är enbart åtgärdande.

Det är av största vikt att en sådan utredare har sakkompetens om elevhälsans uppdrag och inriktning. Det är viktigt att en utredning om elevhälsans arbete inte leder bort från det fokus på hälsofrämjande ansatser som präglar Skollagen, ett fokus som således ännu inte fullt ut omsatts av landets skolhuvudmän.

En sådan utredning bör också beakta resultaten från Skolinspektionens nationella kvalitetsgranskning av elevhälsan. Där lyfts särskilt fram att psykologerna saknas i skolornas förebyggande och främjande arbete. Utredningen bör därför särskilt ta fasta på hur just psykologens främjande och förebyggande arbete i elevhälsan kan konkretiseras.

Om kunskap om riskfaktorer för problematisk frånvaro

Utredningens bedömning:

Personal som möter barn och ungdomar inom skolväsendet, socialtjänst och hälso- och sjukvård bör ha aktuell kunskap om riskfaktorer för problematisk frånvaro för att kunna förebygga frånvaro och främja närvaro. (betänkandet s 26)

Psykologförbundet har uppfattningen att även kunskap om frisk- och skyddsfaktorer behövs bland personal som möter barn och ungdomar. Detta ligger i linje med elevhälsans uppdrag.

Sveriges psykologförbunds specialistutbildning utgör i dagsläget en gedigen och formell vidareutbildning för psykologer i pedagogisk psykologi. Det är idag dock alltför få

skolhuvudmän som har säkerställt att det finns tillgång till specialistpsykologer i pedagogisk psykologi. Det finns här ett behov av att, på liknande sätt som det införts förstelärartjänster, även införa specialisttjänster i pedagogisk psykologi. Ansvarsområden för en specialist i pedagogisk psykologi kan bland annat vara att ha ett övergripande ansvar för att det psykologiska perspektivet synliggörs och integreras i verksamheten, exempelvis genom att implementera metoder och utveckla formerna för samarbeten i verksamheten, samt fungera som mentor för övriga psykologer.

Sveriges Psykologförbund

Ulrika Edwinson
Förbundsdirektör

Nils Erik Solberg
Förbundsjurist